

ФОТО ЛЮДМИЛА НАДАНО АВТОРКОЮ

Вероніка Мосевич — українська письменниця, лауреатка Міжнародного літературного конкурсу «Коронація Слова», поетеса, композитор, аранжувальниця, співачка, авторка пісень.

Роман-лауреат «Коронації Слова»

Це була країна великих градів. Столиця світанкового сонця — древня Гардаріка. Молодий князь Ярослав тут правив мудро та справедливо, вірячи в майбутнє своєї держави. І якнайліпше йому мав сприяти політичний шлюб із скандинавською принцесою Інгігерд. Хто ж знав, що поступово політика обернеться на кохання? Тим часом Святополк, зведений брат Ярослава, готує кровопролитну змову. Чи об'єднає це колишніх ворогів, чи розірве пута дружби? На далеких скандинавських берегах шалений вітер змін, що дме з Аркони, віщує Інгігерд любов та війну.

www.bookclub.ua

ISBN 978-617-12-8187-5

9 786171 281875

Вероніка Мосевич ГАРДАРІКА

Вероніка Мосевич

ГАРДАРІКА

ТАЄМНИЦЯ ЗАБУТОГО СВІТУ

Лауреатка конкурсу

ГАРДАРИКА

Вероніка Мосевич

ГАРДАРІКА

ТАЄМНИЦЯ ЗАБУТОГО СВІТУ

РОМАН

ХАРКІВ КЛУБ
2020 СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЯ

УДК 821.161.2
М81

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Дизайнер обкладинки *Євген Вдовиченко*

ISBN 978-617-12-8187-5

© Мосевич В. Р., 2020
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2020
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2020

НІКОЛИ НЕ ВАРТО НІКОМУ НІЧОГО ПОЯСНЮВАТИ.
ТОЙ, ХТО НЕ ХОЧЕ СЛУХАТИ, НЕ ПОЧУЄ І НЕ ПОВІРИТЬ.
А ТОЙ, ХТО ВІРИТЬ І РОЗУМІЄ,
НЕ ПОТРЕБУЄ ПОЯСНЕНЬ.

ОМАР ХАЙЯМ

ЧАСТИНА 1

ТАЄМНИЧА
НЕЗНАЙОМКА

РОЗДІЛ 1

Перед очима смерті

Він побачив, ні, швидше відчув, що на нього дивиться пара зловісних очей. Зупинився, заляк, не міг поворухнутися. Ноги приросли до землі, думка шалено працювала. Піт виступив росою на чолі, та він не міг його змахнути. Стівав тоненькою цівочкою по брові, по щоці, застилав очі, лоскотав крильця носа, пробирався аж до язика — відчутний був солоний присмак.

«Що робити, що я повинен зараз...? Ні, тільки не це, не безглузда смерть! Мені ще стільки всього потрібно здійснити!»

Думки проносились у голові, мов блискавиці. І раптом зрозумів, як хочеться жити. Права рука майже непомітно лягла на рукоять меча.

«Тільки без різких рухів! Тільки б не промахнулись!» — промайнуло десь далеко в підсвідомості. Затамував подих...

Довжелезна барвисто-глянцева повзуча смерть наближалась до нього, піднявши вгору приплюснуту голову і лякаючи роздвоєним язиком. Це було чудовисько, якого він до сьогодні ще ніколи не бачив. Коли мореплавці йому розповідали про те, що таке існує і водиться в тутешніх землях, він не йняв віри. Не міг собі уявити. Думав, що це все вигадки оповідачів. І ось тепер сам зіткнувся з таким монстром.

Схвильовано шумів вітер у верхівіттях зелених пишних крон, перекликаючись із шумом ріки і співом птахів, які, наче відчувши небезпеку, почали затихати. Білка, що хвилину тому перебігла через галявину, метнула на дерево і тепер зверху спостерігала за високим хлопцем, одягненим доволі просто, хіба що в незвичних черевиках. Вони здавалися занадто дорогими порівняно з коричневими штанами і сірою шкіряною накидкою. Голова поголена, лиш русявий чуб, зв'язаний у хвіст, звисав по ліву сторону обличчя, прикриваючи собою вухо, в якому виблискувало золоте кільце. Гарно окреслені сірі очі пильно спостерігали за рухом зміюки: її тіло, здавалось, сягало до двадцяти ліктів довжиною, а, можливо, й більше — загалом воно здавалося таким довгим, майже на всю галявину. Його звивиста хвилястість загрозливо виблискувала. Зміюка пересмикалась, наближаючись до хлопця. Передня частина майже на зріст людини була піднята вгору. В першу мить він не одразу й помітив її: потвора похитувалась разом із гіллям дерев. Можна було подумати, що це стовбур одного з них. Якби не очі... Вони були найжахливішими: великі й круглі, не моргаючи, дивились на свою здобич. У ту невизначено коротку мить, коли відчув, що за ним спостерігає пара страхітливих зіниць, вирішив хутко захватись за деревом. Виглянув зліва, — і чудовисько змінило напрямок руху. Виглянув справа, — і зміюка повернула туди ж, невпинно наближаючись.

Здавалося, вона підступно складала план убивства. Та чи міг у її приплюснутій голові визрівати якийсь план? Смішно... Безглуздо... Але рептилія знала точно, куди треба вдарити, з якого боку нападати, щоб жертва була паралізована і безсила до спротиву. Скидалось на те, що живим випустити його звідси вона не збиралася. Від одного цього погляду ставало моторошно — і мурашки поповзли по всьому тілу. По обидва боки пащі висіли товсті бридкі блискучі вуса, які за-

грозливо настовбурчились. «Яку сома», — майнуло в голові... Звідки це чудовисько взялось? Адже за мить перед тим наче нікого на його шляху не було. Мов з-під землі виросло зне-нацька. Тут явно постало питання: хто кого? Він стояв посеред галявини і не міг зрушити з місця. Ніби приріс до землі. Перша думка була: тікай!!! Та одразу зрозумів, що це могло б коштувати йому життя. Від цієї... так просто не втечеш. При кожному пересмикуванні її тіло опинялось усе ближче і ближче. Тікати нікуди. Все одно наздожене. Тисячі думок свердлили мозок. А що думає вона? Та ні, нічого вона не думає — знає напевне, куди треба цілитись, щоб жертва впала замертво. Навіть дивиться вбивчо. І від того погляду він відчував, як кров застигає в його жилах, незважаючи на безстрашність та всі переможні битви, які довелося йому в житті пройти.

Білка також бачила зміюку, тільки чомусь для неї вона не була страшна і навіть не здавалася дивною, непомірно великою для цього споконвічного лісу. Тваринка теж перестала вовтузитись, завмерла, ніби приклеївшись до високого дерева, на яке вона за мить перед тим вибігла. Її пухнастий хвостик наче перетворився на гілку, а чорненькі розумні оченята, переводячи погляд, уважно спостерігали, що ж буде далі. Краєм ока хлопець це все помітив, зауваживши, що білка поводитьсь дуже мудро. Вона мовби показувала, що потрібно робити. І тут він завмер... Чудовисько зупинилося, ніби не знаючи, куди рухатись далі. Та раптом звірятко стрімко побігло вниз. Це було несподівано і відвернуло увагу чудовиська. Зміюка, керована інстинктами, змінила напрямок руху і поповзла в бік пухнастої тваринки. А та почала чистити собі хвіст, наче нічого їй не було. Видавалося, що вона виручає хлопця. Змія наближалась до дерева, на якому сиділа білка і привертала знову до себе її увагу.

Раптом хлопець почув шурхіт збоку, десь за деревами. Затамувавши подих, він повільно повернув голову праворуч,

не випускаючи з поля зору зміюку, яка, змінивши напрямок руху, наче забула і про білку, і про нього. З того боку був один із безлічі пагорбів, що траплялися тут дуже часто. На ньому переплелися два дивні покручені дерева і стриміли вихрасті гілки таких же чудернацьких кущів. Хтось заховався там. У ту мить, коли він поглядом прикипів до дерев, там промайнуло біляве довге волосся. Зміюка невмолимо наближалася...

«Дівчина! Там дівчина!» — різонула думка. Рука інстинктивно вихопила меч. Зміюка рвонулась до нього, відчувши рух. Він відскочив. І, поки вона підповзла ближче, встиг приготуватись. Вибрав зручну позу, сховавшись за сусідньою сосною. Кожного разу, як вона наближалася, він відскакував убік, ховаючись за черговим деревом, яке ставало його порятунком. Розмахування мечем ні до чого не приводило. В якусь мить зброя мало не випала у нього з рук — так стрімко нападала рептилія. Ховаючись за широким деревом і не випускаючи її з поля зору, повільно підняв меч. Цього не могла бачити здоровенна зміюка. І саме тоді, як заносив його над головою, вона кинулась йому назустріч... Відскочив — і та зі всієї сили вгатилась у дерево, за яким він до того ховався. Завмер. Не дихав. Знав: поки немає руху, вона не нападе. Чудовисько готувалося до стрибка. Піт заливав очі, не давав зосередитись. Виглянув знову. Зміюка скочила в його бік, та хлопець спритно заховавсь за дерево, а рептилія зі всього розгону врізалась головою в стовбур. Завмер. Не рухався... але прекрасно розумів, що так довго це не триватиме. Колись вона його все-таки дістане. Потвора пересмикнулась, підтягуючи своє довжелезне тіло ближче до голови. Рухи монстра ставали все спритнішими і блискавичнішими. Та й витримувати її погляд далі не було сил. Голова інстинктивно похитувалась угорувниз, очі свердлили простір, придивляючись до здобичі. Зараз одне з двох: або він її, або вона його. Іншого не дано. Крапля поту зрадницьки сповзла з брови, прокотилася носом, лоско-

чучи його до нестерпності, і почала падати в траву. Хлопець зрозумів, що треба діяти негайно, інакше — кінець. У ту ж мить зміюка рвонулась до нього, обігнувши дерево і розкривши свою смердючу пащеку, яка опинилась за п'ядь від нього. Єдиним спасінням було скочити вбік, щоб відтяти їй голову. Крок управо — і він блискавично щосили рубонув мечем, намагаючись якомога точніше влучити, і майже скосив голову довжелезній рептилії, яка почала так звиватись, що мало не збила з ніг, раптово обхопивши його слизьким холодним тілом. Водночас у тій всій круговерті встиг помітити стрілу, що влучила у зміїне око. Голова ще трималась тіла в одному місці, розбризкуючи навколо темно-червону кров. Гепнула хлопця об дерево так, що в того іскри з очей посипались. Обвилася навколо нього в конвульсіях, аж кісточки захрустіли. Рятувало те, що обхопила його своїм тілом разом з деревом. Він дивом спромігся, поки ще одна рука була вільна і зміюка не вчепилася в нього мертвою хваткою, змахнути мечем і розчепирити її на дві половини, які ще звивалися, підстрибуючи і падаючи знову на землю. Якби вона обвила його ще й другим кільцем, цього б уже неможливо було зробити. Її м'язи виявились настільки міцними, немов зробленими із заліза. Коли б на самому початку він не зітнув їй голову, хтозна, чи вдалося б йому з нею впоратись.

Хлопець весь був заляпаний темно-червоною кров'ю монстра. Навіть не знав, звідки в нього взяли сили порубати її на шматки. Ноги ослабли і трусилися, напевне, більше з огиди, ніж зі страху. Голову відкинув зразу далеко, бо від батька чув, що старі люди розповідали, ніби вона може знову прирости. Тю, смішне, але хто ж його знає, можливо... Бо такої дивної істоти й справді ще ніколи не бачив. Та все ж — він це зробив!

Жах, що сковував залізними лещатами його серце, поволі минав. Оглянув результати битви. По всій галявині стрибали і виверталися шматки мертвої рептилії. Повитирав заюшений

кров'ю меч об траву та приперся до дерева спиною, щоб передихнути. Рукавом сорочки протер кров і піт, що застилав очі.

Шурхіт із-за дерев став сильнішим, і звідти виглянуло перелякане личко з неймовірно блакитними очима. Таких він ще не бачив, хоч скільки літ його ноги носять. Це були два озерця кольору літнього неба в безхмарну теплу погоду, обрамлені темними кільцями. Світле, майже біле волосся, мов сонце, світилося навколо ніжно витонченого овального обличчя з чудовими рожевими устами.

Довгі темні вії, кліпнувши, зупинились. Вона дивилася на нього захоплено і водночас перелякано. Це тривало якусь нескінченну мить... Хлопець був наче заморожений... Якщо б зараз небо впало, він, напевно, не здивувався б так, як зчудувався з тих очей. Це було наче видиво, яке пронизало його таким яскравим світлом, що все життя дотепер здалося йому несуттєвим і неважливим, не вартим уваги.

— Хто ти? — раптом почув він голос небесного створіння і побачив, як її тонкі білі, майже прозорі руки оповили одне з переплетених дерев. «А може, то якась лісова дівка? Мавка?» — мимохить подумав він. Її голос прозвучав так несподівано дзвінко в цих лісових нетрях, що хлопець мало не випустив меч. Дівчина говорила по-шведськи. «Ну хіба б могла мавка та й по-шведськи? Та ні... І зміюка, мабуть, не зважала б на мавку», — спало йому на думку...

— Ти могла загинути! Звідки ти тут узялась? Чия ти? — спитав зрозумілою їй мовою.

— Яке тобі діло, чия я? Я сама по собі! Ти ж також міг загинути, і ніхто ніколи б не дізнався, куди ти пропав, — випалила вона тонким голоском, визираючи з-за дерева. Розпущене довге волосся шовком осипалося із-за плеча...

— Ну, ти помиляєшся. Так просто я б не дозволив собі загинути, — усміхнувся хлопець і, опустивши вже очищений меч у піхви, ступив крок у напрямку до неї.

— Стій, де стояв! — пролунав голос, у якому відчувалися владні нотки. Мить, одна коротенька мить — і на нього дивилася стріла з напнутої тятиви лука.

— А-а-а-ха-ха-ха! — залиvisto розсіявся він, виблискуючи білими, мов сніг, зубами.

— Чого ти? — спитала вона, покусуючи губу і стримуючи себе. Їй також хотілося усміхнутися. Та не могла піддатися спокусі, бо цей муж невідомо звідки прийшов і також невідомо, що йому тут потрібно. Вона ж не знає, але миттєво прониклася до нього повагою. А ще зрозуміла, що він не з її країв, бо хоч і говорить по-шведськи, та відчувався ледь помітний акцент.

— Ти мене хочеш узяти в полон? А-а-а-ха-ха-ха! Ще ніколи зі мною не траплялася така пригода! А-а-а-ха-ха-ха!

— Зараз повільно витягни меч, поклади його на траву і ногою штовхни вперед, до мене! Зрозумів? — грізно мовила дівчина.

— Ого! А можна мені дізнатися, з ким маю справу? — все ще сміючись, запитав хлопець. Його це справді розвеселило, бо після такого двобою дівчесько здавалось йому пташкою порівняно зі зміюкою. Та й все нервово напруження почало саме зараз вивільнятися назовні.

— Поки що ні! Виконуй те, що я сказала! — крикнула несподівано незнайомка. Дівчина не могла зізнатись, бо не уявляла, як би цей зайда вчинив, коли б довідався, хто вона. Незнайомець змушений був підкоритися. Повільно витягши меч, поклав його на траву, краєм ока спостерігаючи за нею.

— А може... — почав він.

— Ні, нічого не «може», зараз просто мовчи і виконуй те, що я наказала, — владно мовила, як відрізала.

— Добре, добре, мовчу, — відповів, досі усміхаючись. Підняв на рівні грудей руки долонями до дівчини, щоб дати зрозуміти їй, що підкоряється.

— А тепер візьми свій ніж і так само по траві штовхни до мене! — Він уже навіть нічого не казав, просто робив. Зняв з пояса піхви разом з ножем і кинув у той самий бік.

— І ще оцей, що в твоєму черевіку, — показала на ліву ногу хлопця. І справді, там був схований ще один про всякий випадок. Звідки ця дівчина могла знати?

Коли меч і ножі опинилися біля пагорбка, вона спритно зіскочила вниз, на ходу направляючи стрілу в заплічну сумку, і перевісила лук через плече. При цьому ні на мить не відводила погляду від хлопця. Ножі дівчина причепила до свого пояса. А тоді, схопивши меч, махнула ним декілька разів у різні боки, водночас підкидуючи високо в повітрі й умудряючись вправно впіймати. Хоча, здавалось, він був для неї надто великим. Цим незнайомка дала зрозуміти, що жартувати з нею не можна, що спритності має не менше, ніж будь-який муж. Аж дивно... Скільки сили мало оте худеньке дівча, одягнене, як хлопчисько, в широкі сірі штани і туніку коричневого кольору з довгими рукавами, що приховувала від очей принади дівочої фігури.

— А зараз підніми руки вгору і склади долоні разом!

Що тут можна було вдіяти? Нічого. Кляте дівчисько взяло над ним гору. Хлопець стояв, мов зачарований, та не міг відвести від неї погляду. Тоді здійняв руки, почув, як у повітрі щось засвистіло і вхопило їх у зашморг. Тепер він справді полонений. І це за крок до мети? Зараз уже не до сміху. Як же ж бути? Чи має право себе видати? Не має! Інакше все пропало! Чомусь він знав, був упевнений, що все минеться. Принаймні, мав надію.

...Дівчина була зростом лише трохи нижчою за нього. Вправні рухи, чисто юнацькі манери, впевнений погляд блакитних очей, темні брови і вії, тоненька талія, довге, нижче спини волосся, струнка постава і довгі, витончені ноги у хлопчачих штанах вабили погляд. Туніка з коричневою за-

мші прикривала верхню частину тіла, та від стороннього ока неможливо було сховати клубочки грудей, що виступали невеличкими пагорбками у двох, точно визначених для них місцях. Красуня мала доглянутий вигляд, а це означало, що вона із заможної родини.

Весь цей час неподалік, за широким листям, стояло дивне створіння, яке ніхто так і не помітив, тому що воно майже злилося з тим деревом, за котрим заховалося, і з мохом, що покривав тут усе навкруги. Шматки різноманітних звіриних шкур упереміш зі шматками темного полотна звисали з його тіла аж до землі, прикриваючи голі ноги, взуті в шкіряні постолі. Воно стояло нерухомо, наче вкопане в землю. Попелясте волосся, скручене в багато космиків, вибивалося з-під сіро-зеленого ковпака. Усміхнені мудрі очі уважно стежили за кожним рухом хлопця і дівчини. Обличчя було мов посічене багатьма тоненькими зеленими і чорними лініями, що особливо виділялися навколо очей, наче промінці сонця. І тому воно нічим не вирізнялося на фоні барв лісу. Задоволений вираз не сходив з його лиця. Дивне створіння ледь чутно шепотіло якісь заклинання: то заплющувало свої зацікавлені очі, то знову їх розплющувало, ніби намагаючись переконатись, чи все йде за планом. Воно пильніше вдивлялося в обличчя хлопця, аніж дівчини. І видно було: те, що бачить, йому подобається... Ця істота повсюди стежила за красунею, хоч де б та не була. А дівчина й не здогадувалася, що це чудернацьке створіння слідує за нею...

...Тепер хлопець, як кінь на прив'язі, повинен іти за незнайомкою, не маючи навіть права і слова вимовити. Але він уже настільки втомився від усіх подій, котрі останнім часом відбувалися навколо нього, що вже й не мав сили чинити спротив. Можливо, ця дівчина й приведе його туди, куди недавно прямував.

РОЗДІЛ 2

Дорога до замку

...Добре починався 6523¹ рік від сотворення миру в Зірковому Храмі². Ярославів виповнилося 26 років. Він, кровний син і гідний наступник Володимира Великого, по праву виборов престол київський і став на чолі могутньої держави. Життя було ключем. Ярослав багато зусиль доклав, щоб повсюдно будувалися храми. Переписувалися у великих кількостях книги, перекладалися твори іноземних авторів, створювалися при храмах школи, де могли опановувати знання поки що діти священнослужителів і вищої знаті. Він планував це зробити і для простого народу, розуміючи, що держава досягне більшого розквіту разом із розвитком людей. Поширювалося і зміцнювалося на Русі християнство. Хоч як важко було це зробити, але Ярослав запровадив обирання державних діячів виключно з місцевого люду.

Князь три роки поспіль намагався вірою і правдою управляти державою, з честю носив своє ім'я. І ніщо не віщувало про те, що Зло на ім'я Святополк уже знову прокинулося і шукає здобичі, змітаючи все на своєму шляху.

¹ 1015 рік від Різдва Христового. (Тут і далі прим. авт.)

² 6523 роки перед описаними подіями був сотворений мир у зоряному храмі, мир між усіма народами, що населяли тоді Землю та інші планети.

Не зatih ще бiль втрати найрiднiших людей — батька Володимира та братiв Глiба i Бориса. Щастя, що сестра Предслава прислала тодi гiнця з листом i попередила про те, що i на Ярослава готується замах. Благала про обережнiсть i просила тiкати свiт за очi, щоб залишитись живим. Нi, так чинити вiн не хотiв! Зi своїм вiйськом рушив на Святополка... Але тепер зрозумiв, що краще було вiдразу тiкати у Швецию — менше людей загинуло б. Занадто нечисленне i непiдготовлене на той час було його вiйсько. Хто ж знав, що через три роки Святополк знову зазiхатиме на землю Киiвську i загарбає її?

Тепер Ярослав прибув до шведського Улофа Шетконунга просити про допомогу. Лодiї¹ з людьми залишились на березi Варязького² моря, куди вiн причалив як купець. Шлях сюди долали, завертаючи до слов'янських торгових портiв уздовж його узбережжя. I не просто так, а з метою набрати якомога бiльше хлопцiв та бувалих мужiв для бою. Спродували товар, домовлялися про збiр вiйська з тутешнiми князями i посадниками, та й рушали далi.

До шведської столицi Сигтуни добиратись було недалеко. Аби не привертати уваги, Ярослав узяв iз собою в човен тiльки чотирьох людей. Чотирьох, але найкращих: Добриню, Iлля, Митрофана i Ратибора. Добриня — мускулистий високий вусатий мужчина в розквiтi лiт, внучатий вуйко Ярославiв. Добрий i щирий, вiн завжди давав племiннику настанови та поради, коли воеводи не було поруч, та керував частково вiйськом. Дружинники Iлля й Митрофан — близнюки, що завжди i всюди ходили разом. Обидва русявi й високi, як дубки. Коли ставали до бою плiч-о-плiч, здавалося, що їх, наче мур, неможливо

¹ Плоскодоннi кораблi.

² Зараз Балтiйське.

здолати. Всі — перевірені в боях вої, лише Ратибор наймолодший, недосвідчений. Та, напевно, найкрасивіший серед них. Чорнявий, з карими очима й усмішкою, що викликала у всіх радість, він був завжди веселий і жартівливий. Завзяття його не було просто жодних меж. І зупинити також майже неможливо, коли він прагнув чогось досягти.

...Стомившись гребти, вони пристали до берега, щоб трохи перепочити. День уже хилився до вечора, хоч сутінок у цій місцевості майже не спостерігалось. З того часу, як Ярославові кораблі припливли сюди, тут ще не було жодної темної ночі. Світло майже, як удень, щоправда, трохи тьмяніше. Незважаючи на це, спати хотілося. Вирішили заночувати в переліску, що межував з рікою. Дивно перегукувались птахи, а тоді й зовсім стихли. Дружинники назбирали сухого гілляччя, розпалили вогнище, та ліс видавався їм якимсь неспокойним. Гориста й кам'яниста місцевість, дивні корячкуваті дерева, що кожен раз зачіпали їх своїми гілками, постійний шум водоспадів — усе навіювало думку про незвичайний, наче потойбічний світ. Лячно було тут. Кілька разів розмова заходила про те, щоб сісти знову в човен і плисти далі. Але час пізній, вирішено було все-таки залишитись. Ілля з Митрофаном надумали впіймати якусь дичину, то сказали, що йдуть недалеко, а Добриня з Ратибором намагалися зловити в ріці форель, яка й сама давалася в руки.

Ярослав у той час наглядав за вогнищем, підкидував сухого гілляччя, яке ще мимохідь збирав зусібіч. Уже й риби вдосталь наловили, а близнюки все не повертались. Він першим запідозрив недобре. Спочатку почув шарудіння позаду себе, тоді придушений храп. Шум і крики, що пролунали за цим, змусили його схопити меч і побігти в той бік. Хлопці кинулись за ним. Картина, що виникла перед очима,

наповнила їх вени страхом. На землі, під розлогим дубом, лежав весь закривавлений, з перегриженим горлом, Митрофан. З-під нього розтікалася широченна темно-червона калюжа. А позаду дерева чулося посапування і гаркотіння. Хлопці заглянули туди. Ілля ще був живий, хоча теж весь заюшений кров'ю. Рись повалила його на землю і вгризлася іклами в плече. Та йому вдалося вивернутися і вчепитися звірюці руками за шию. Хлопці, боячись нового нападу, поглядали на гілля вгорі і по боках, цілились із луків, але боялися влучити не в рись, а в Іллю.

Хоч він і тримав її на відстані від своєї голови, та руки були дуже обкусані. Кров хлюпала з ран, як вода, і це ще більше захочувало тварюку. Одним ривком вона дотягнулась до носа і пошматувала його. Кров заливала очі... Але в якусь мить Іллі вдалося втрапити їй рукою в горло, від чого та почала давитися. Саме тоді Добриня випустив стрілу і влучив звірюці просто в шию. Рись вискнула і завмерла, та, конаючи, ще прокусила ліву руку Іллі. Ярослав підбіг до хлопця, повіддирав від його сорочки шматки тканини і почав швидко стягувати ними руки вище укусів, намагаючись зупинити кров. Тоді ледве зміг розтиснути пащеку звіра, щоб витягти звідти руку. Кров, пульсуючи, потоком ринула з ран. За якусь мить Ілля почав хрипіти і раптом замовк, закотивши очі вгору. Жах від побаченого охопив усіх.

— Потрібно поховати хлопців, — засмучено сказав Ярослав, закриваючи очі Іллі.

— Слід негайно покинути це місце, — мовив Ратибор. — І якнайшвидше.

— Але ж ми не можемо їх залишити, — сказав Добриня.

— Узявши їх із собою, станемо здобиччю для всієї звірини, яка є в цьому лісі. Тому поховати треба тут і негайно рушати до Сигтуни, — скомандував Ярослав.

Сказано — зроблено. Вони покинули це місце, поховавши мертвих за християнським обрядом на березі: приклали тіла зверху камінням і притрусили мохом, бо землі тут взагалі не було. Течія досить стрімка, тому потрібно було міцно тримати весла, бо в деяких місцях човен кидало з боку в бік так, що вони ледве втримували рівновагу. Нарешті впливли на відкритий простір, звідки видно було велике місто і розкішний замок в оточенні води. Аж раптом відчули, що зіскочили вниз.

— Це пороги! Он ще один я бачу, а там далі — ще один! — крикнув Добриня, і через секунду судно аж заскрипіло від удару. Весла не допомагали. Треба було міцно триматись, щоб не викинуло їх у воду.

— Човен розіб'ємо! Було б добре пристати до берега! — гукнув щосили Ратибор, що сидів попереду.

— Якщо є пороги, то й водоспад може бути незабаром! — Ярослав обмірковував, що ж робити далі.

Чути було шум, що дедалі більше наближався. Сильна течія скинула їх зі ще одного порога, човен на каменях аж перекутило другим боком, у результаті чого хлопці мало не повилітали з нього. Ледве втримались. Передихнути не було змоги. Тепер вода гнала їх невідомо куди. Шумна течія несла з собою уламки дерев, гілля, листя і траву. Ріка ставала все бурхливішою. Тепер Ярослав опинився попереду. Всі трое намочені бризками. Ноги — вже по кісточки у воді. І незрозуміло, чи то човен протікає, чи нахлопало зусібч, коли він зістрибував з порогів.

— От, я ж казав, подивіться, вже вода набирається! Раз почнемо тонути! — знову напосідав Ратибор.

— Тримайтеся щосили за борти! — закричав Ярослав, побачивши водоспад, до якого вони неминуче наближались. Уже видно було хмарку сріблястого туману над водою, що летить з висоти і розбивається на тисячі бризків. Не знав, чи хлопці його почули, але оглядатись ніколи.

Ще один поріг — це вже занадто. Човен ішов майже по дну. Раптом він зачепився за камінь, що опинився на шляху. Його добряче крутнуло, а течія відірвала від неочікуваної перепони і підкинула вгору. Тисячі бризок захляпували очі й не давали зорієнтуватись у тому, що насправді відбувається. З останніх сил хлопці намагалися втриматись у човні. Та щоразу було все складніше. Підлетівши вгору, він зі всього розгону плюхнувся поперек бурхливої стрімкої течії, та так, що його почало перекидати. Їх заливала шалена вода. Човен накренило вниз, і боковою стінкою він почав зачіпатись за підводні камені. Всі намагалися налягати на протилежний бік, щоб човен не перекинувся. І він раптом несподівано вирівнявся й зупинився. Хлопці з жахом побачили, що сидять у воді.

Човен розхитаний і обшарпаний. Дно пробите і нанизане на гострий камінь, що видніється з-поміж кусків поколотої деревини... Перед ними — пінна безодня в сто ліктів глибиною. А вони — на самому її краєчку. Течія мчала повз них, не зупиняючись, але човен якийсь час сидів на камені і не рухався з місця. Аж тут на них зі всього розмаху понесло викорчуване дерево. Хлопці зрозуміли, що це кінець. Його несло вздовж течії і в тому ж місці, де судно перекрутило, перекинуло й дерево, розвернувши його поперек човна. Під дією течії воно почало підважувати задню частину. Хвилі щоразу стукали ним по дну, ще більше його руйнуючи. Нічого неможливо було вдіяти. Шум стояв неймовірний, і ніхто нікого не чув, як би сильно вони не перегукувались. Кожен у цю мить молив свого бога про порятунок, але ті були невблаганні. За хвилю вже з усією швидкістю летіли вниз. Човен рознесло на друзки...

Ярослав бачив, як усе летить шкереберть, устиг вхопити повітря і пірнув глибоко. Це було страхотливе видовище. Він собі добре уявляв, що їх чекає після такого падіння. Виринав

довго, не розуміючи, де небо, а де земля. Меч, мов камінь, тягнув на дно. Та викинути його він не міг. Бо це ж був його єдиний рятунок. Думки переплутались. Величезними зусиллями відштовхувався від води, щоб впливти наверх. Нарешті інстинкт самозбереження вивів його на поверхню. Вдихнув на повні груди. Подивився навкруги — нікого.

Коли Ярослав вплив із глибини, ні Добрині, ні Ратибора не було видно. Скільки він їх не гукав, не міг докликатись.

Довго ще змагався з водяною стихією... Нарешті вибрався на кам'янистий берег, важко дихаючи від виснажливої боротьби. Впевнився, що поблизу немає небезпеки, та й сів відпочити. Оглянувся довкола. З лівого боку чорніла стіна скель, а справа простягався ліс, за яким, мабуть, пролягала дорога до замку, котрого Ярослав бачив здаля, коли вони ще пливли. Повиливав з черевиків воду, в думках подякувавши шевцю за зручне взуття, повикручував одяг і вирішив не залишатися тут ні на мить. Вирушив у напрямку до міста, намагаючись не втрачати орієнтир.

Гіркота втрати мимовільно стискала груди. Ці четверо були чи не найкращими з його дружинників і вірних друзів... Такі молоді... Ратибора він узагалі взяв із собою з Венедії¹. Батько Ратибора, князь Мстислав, довірив йому зовсім юного сина тільки тому, що знав: під рукою Ярослава той набуде бойового досвіду і матиме змогу дослужитися до чогось кращого, ніж на їхній батьківщині, в ослабленій Ободритії. Адже ж вороги нахабніли все більше: нападали, грабували, завдавали великої шкоди їхнім землям. І не було на те жодної ради. Вже можна сказати, що сто років триває така млява війна. То сакси з германцями, данцями

¹ Славія, колишні землі слов'ян-поморян на півночі сучасної Німеччини від ріки Ельби аж до ріки Одри. Така назва згадувалась ще до 13 століття.

та поляками нападають і забирають у них території, то ободрити з ругіями¹ збираються і разом ідуть на ворога, відвойовують свої споконвічні землі. Благо, що останнім часом хоч поляки дали ободритам спокій — Болеслав Хоробрий рушив на Русь допомагати Святополкові взамін на Червенські городи.

Так було шкода Ярославові хлопців. Тим паче, що Ратибор був далеким родичем, а Добриня — внучатим вуйком. Він згадував собі пригоди й розваги, спільні битви, а також останню розмову з ними і клятви у вірності. Їм він міг довіряти, як самому собі. І так ставало прикро на душі... непростена сльоза навернулася на очі, аж біля серця запекло...

¹ Племена західних слов'ян, що жили обабіч ріки Одри.

РОЗДІЛ 3

Аступник престолу

Тепер, коли ця білявка взяла хлопця в полон, йому вже було майже байдуже, куди вона зараз поведе. Як то кажуть, нічого втрачати.

А доля ставилась до нього невблаганно...

— Іди вперед, — владно наказала дівчина, тримаючи мотузку. — Ступай попереду коня.

За пагорбком виднілося узлісся. Там простирався розлогий шлях до міста і до замку, обриси якого вже було видно вдалині. Його гостроверхі шпилі виблискували на сонці, манили величчю і грандіозністю. До замку...

Скільки разів він уявляв собі цю подорож, не міг і припустити, що трапиться щось подібне. Подумати тільки... Тут, за декілька миль від мети, потрапити в полон!.. Накульгуючи, йшов попереду коня, на якому сиділо з його ж зброєю оце дівчисько, яке він ще мить тому врятував від смерті. Не мав уже сил триматися на ногах: постійна небезпека і безсонні ночі давалися взнаки. Ноги перепліталися, втома брала своє. Важко було усвідомлювати, що сьогодні сталося щось дуже важливе, те, що переверне все його життя з ніг на голову, чи, можливо, з голови на ноги. Найважливіше — це те, що біля нього поруч людина.

Тільки тепер можна було повернутися думками до пережитих подій... Яке скороминуще людське життя... і яке воно

безцінне, коли ти маєш багато планів і хочеш, щоб усі вони збулись, коли ти маєш тисячі мрій і бажаєш їх здійснення. Для цього, напевно, і потрібна була ця зупинка: боротьба з небезпекою, зі смертю, втрата людей, котрі були в його недавньому минулому, щоб подивитись навкруги, побачити, що ж є найважливішим, і тільки тоді почати все з нуля, зробити перший крок у майбутнє, повне несподіванок.

Не знати, як поведе себе доля. Боязко було навіть думати зараз про це...

Він не мав права довго горювати за власними втратами. Їх уже не повернути. Дав собі слово не оглядатися, не завдавати болю, не ятрити рану, не згадувати щасливі миттєвості минулого, від яких серце стискається і крик проситься на волю: Відомстити!!! Око за око, зуб за зуб!!! За батька, за братів, за сестер, за все, що дороге серцю!!! Цього неможливо пробачити! А як же всепрощення? Не хочеться тримати в серці зла... Хіба можна дати ворогові осісти на батьківській землі й володарювати? Ні, проста особиста помста нічого не дасть. Відповідальність перед своїм народом вела його стежками війни. Відповідальність перед майбутнім...

Ліс стояв мовчазною стіною, нічого не промовляючи. Десь удаліні шумів гучний водоспад, яких тут було чимало. Вуха швидко звикали до цього звуку, і здавалося, що так навіть повинно бути. Дорогою хлопець оглядався на низкорослі дерева, що, мов карлики з покрученими руками, час від часу зачіпали одяг і здавалися живими. Їхні гілки були покриті зелено-жовтявим мохом з північного боку, куди ніколи не заглядало сонце. Що це за дерева?! Дивно, як вони взагалі тут ростуть, коли навкруги тільки камінь і мох, і ніякісінької землі. Та поруч з такими карликами росли справжні велетенські сосни, що здавалося аж якось

неприродно. Недалеко протікала річка, якою йому «пталанило» пливти з друзями і всіх їх розгубити. З одного боку скелястий берег, з другого — пологий. Жодної землі, жодного піску, тільки камінь і камінь... Як же ж вони тут живуть? Що ж вони їдять, що вирощують, якщо тут немає ґрунту? Тисячі запитань кружляли в голові, мов птахи, що не мають змоги приземлитися.

Біль у нозі повернув хлопця до реальності. Те, що він потрапив у такі перипетії, — це його провина. Слід було більше людей із собою взяти, тоді, можливо, не трапились би ці несподівані пригоди. І кораблі хтось також мусить оберігати. Але хто ж його зна? Може, й добре, що так сталося. Менше людей загинуло. А він живий... Але, незважаючи на все, хлопець був майже щасливий у цьому полоні. Навіть пісеньку почав мугикати собі під ніс. Отаку дружину б йому мати, щоб уміла не тільки сама себе захистити, а й будь-якого чоловіка взяти в полон. Отаку красуню синьооку... Хлопець уже навіть почав собі уявляти, як би то було. Він же ж її захистив від зміюки. Чому ця красуня його полонила? А він, як бовдур, повівся на її дивно прекрасні очі...

І незчувся, як опинився перед високим валом, від якого прокладено міст до входу в град¹.

Надворі вже починало смеркатися. День котився до сірого вечора і до такої ж світло-сірої ночі. Вартові на баштах перегукувались. Міст ще не був піднятий, отже, чекати не доведеться. Всю дорогу він ішов мовчки. І зараз також, нічого не спитавши і не чекаючи на вказівки, рушив до воріт, важких, залізних, величезних, кованих. На них були зображені фігури людей, звірів та сценки з життя. Мешканці сновигали в різні боки: одні заходили в місто,

¹ Місто.

інші виходили, їхали на возах з кіньми, хто з дітьми, хто без них, одні багатші, інші бідніші. Купці везли товар, охоронці стежили за порядком. Звичний буденний ритм.

Вартові так вітали цю дівчину, неначе вона була тут королевою, а вони — підданими. Нічого не розпитували в неї і не зупиняли. Дивно... Дуже дивно... Ще дивовижнішим видалося те, коли вони ввійшли у відчинені ворота. Хлопцеві здалося, що вартові злегка вклонилися їй.

— Подайте мені ще одного коня для полоненого, — наказала дівчина. І один із вартових сторожової вежі миттю кинувся виконувати розпорядження. Хлопцеві зав'язали очі полотном і допомогли сісти на коня, повід від якого тримала ВОНА. Чув, як навколо вирував людський потік: іржали коні, де-не-де лунали крики дітей, розмови перехожих, вигуки купців, котрі один поперед одного намагалися краще запропонувати товар. Але це все були звуки мирного міста. Ярослав боровся зі сном, який перемагав його. Щоразу здригався, не даючи собі заснути. Перед очима постала картина з його недавнього минулого.

...Знавісніло іржали коні, носячи за собою трупи своїх колишніх власників і люто бажаючи від них звільнитись. Його військо було нагло розбите, сестер забрано в полон польським князем Болеславом I, котрого собі на допомогу закликав Святополк. Він і не брат йому, і не син його батькові, Володимиру Великому, а нахабно зазіхає тепер на престол київський. Он і допомогу собі знайшов, польського князя Болеслава I Хороброго¹ в союзники взяв та підлістю проник у Київ і розгромив військо Ярослава, справжнього наступника престолу. Тепер він змушений утікачем бути: спочатку — до Новгороду, вотчини своєї, а потім

¹ Майбутній король Польщі (з династії П'ястів). Коронований у 1025 році.

вирішив у шведського короля Улофа Шетконунга та у західних слов'ян підтримки шукати.

Цієї весни наступило 6526¹ літо². Три роки минуло відтоді, як він 6523³ року від сотворення миру в зірковому храмі розбив війська Святополка біля Любеча і посів київський великокняжий престол. Продовжував справу батька й матері, добудовував Софійський собор, розпочав інші будівництва. Знав, що Святополк не заспокоїться, але не здогадувався, що той так швидко знайде собі підмогу. І трьох років не минуло, як він вирушив війною на Ярослава, узявши на допомогу наймане військо польського князя Болеслава. Ярослав же зібрав нашвидкуруч велику кількість русичів, варягів, словенів і рушив до града Волині. Не знав, що так усе вийде, не міг уявити такого кінця... Скільки людей тоді полягло, один тільки Бог знає... А 6526 міг бути щасливим роком. Та от як усе повернулось... Але, як казала колись матінка, все, що стається, завжди до кращого. Тому знав і вірив, що не завжди так буде. І в його руках зараз — змінити світ, позбавити його від покидьків.

¹ 1018 рік за новим літочисленням.

² У ті часи рік називався «літом» і починався з весни.

³ 1015 рік від Різдва Христового.

РОЗДІЛ 4

Допит пощепеного

— Я ж тобі сказала, що не знаю. Він не назвав свого імені, але врятував мене від несподіваної смерті, — глянувши пильно у вічі, мовила дівчина. Поправляючи туніку, підійшла до вікна.

— Але скільки ж разів я тобі радив не ходити самій, навіть у ближніх лісах. Якщо б щось трапилось, звідки б я дізнався? — схвильовано вигукнув конунг¹.

— Нічого зі мною не трапиться, я під охороною Одина. Крім цього, ти сам мене вчив бути сміливою і нічого не боятися. Одне хочу сказати, перш ніж ти почнеш з ним говорити. Він — слов'янської крові, — майже прошепотіла дівчина.

— Чому ти так вважаєш? — тихо запитав конунг, кремезний чоловік з довгою бородою і пасмами світло-русого волосся, в яких уже було видно проблески сивини, хоча він ще був молодим мужчиною в розквіті сил. Блакитні очі з любов'ю дивилися на дівчину. Хоча Улоф і намагався бути суворим, це йому не вдавалося. Він сидів у високому різьбленому кріслі, устеленому шкурами вбитих ним тварин. Його багате вбрання давало одразу зрозуміти, хто перед вами. Дорогу накидку, перекинуту через ліве плече, стягувала золота пряжка. Та й одяг зшитий весь із заморських коштовних тканин, що виблискували різними барвами.

¹ У скандинавських країнах король.

— Дорогою він наспівував пісню, яку в дитинстві я чула не раз від мами. І не забудь! Він урятував мені життя! — піднявши вказівний палець і бровенята вгору, наголосила дівчина.

— Добре, намагатимусь це врахувати, — усміхнувшись, сказав Улоф Шетконунг. Він, гроза сусідніх держав, мужній завойовник чужих земель, любив цю дівчинку так, як не кожна мати любить свою дитину. Вчив її всього, чого міг навчити. І вона, смілива, розумна, спритна, на подив усім володіла різноманітною зброєю, як і батько, чи й навіть вправніше за нього.

Дівчина вибігла із зали, зайшла до сусідньої кімнати і притулилась до стіни, щоб почути розмову, яка цікавила її понад усе на світі. Там була невеличка шпаринка, зроблена невідомо ким і коли, через яку можна було розгледіти майже все. Не могла собі цього пояснити, але хлопець припав їй до душі. Дівчина бачила його вперше, не знала, хто він і звідки, але погляд сірих очей був таким мудрим... І ще та пісня... Вона нагадала їй дитинство, збудила в її душі такі милі серцю спогади. Мати завжди розмовляла з нею своєю рідною слов'янською мовою, вона ж бо була дочкою князя ободритів¹, у племінний союз² яких входили велети, лютичі, ререги, вільці й украни³. Та й пісень наслухалась від матері багато. Ох і любила вона співати. Особливо запали в душу мелодії чудових веснянок. Веселі, вони викликали в неї підсвідому радість і жагу до життя. Хотілося кудись бігти, когось обіймати і щоб тебе хтось обіймав, носитися босоніж по прохолодній і вологій першій весняній траві, як у дитинстві, щоб хтось тебе доганяв, утікати, бігти так, щоб аж дух захоплювало, вивертатися з усіх сил і бути невпійманою.

¹ Плем'я західних слов'ян, що проживали обабіч ріки Одри.

² Ободритський союз західнослов'янських племен.

³ Плем'я укрів, або укранив, населяло територію, що зветься сьогодні Украненлянд (північна Німеччина).

ЗМІСТ

<i>Частина 1. Таємнича незнайомка</i>	7
Розділ 1. Перед очима смерті.	9
Розділ 2. Дорога до замку.	18
Розділ 3. Наступник престолу	26
Розділ 4. Допит полоненого	31
Розділ 5. Підслухана розмова.	40
Розділ 6. Таємниця за сімома замками	47
Розділ 7. Веселе полювання.	55
Розділ 8. Змова	65
Розділ 9. Пророцтво Вадоми	76
Розділ 10. Порятунок принцеси.	87
Розділ 11. Військовий табір	102
Розділ 12. Непросте рішення.	114
Розділ 13. Повернення у світ живих	130
Розділ 14. Підступна битва	154
Розділ 15. Недозволене кохання	164
<i>Частина 2. Додому</i>	181
Розділ 16. Небесні дари	183
Розділ 17. Злодій Неш	195
Розділ 18. Свято бога Купала	205
Розділ 19. Спроба викрадення.	216
Розділ 20. Аркона	226
Розділ 21. Зустріч із княгинею.	243

Розділ 22. Бог Святovit	250
Розділ 23. Пірати	259
Розділ 24. Народжена в Порфірі	265
Розділ 25. Полонянка на продаж	278
Розділ 26. Хто зрадник	284
<i>Частина 3. Січа</i>	291
Розділ 27. Посадник Костянтин	293
Розділ 28. Напад	298
Розділ 29. Наука Одина	308
Розділ 30. Підозра	326
Розділ 31. Кривий	336
Розділ 32. Брова	345
Розділ 33. Кровопролитна битва	362
Розділ 34. Священна війна	375
<i>Частина 4. Вінець</i>	387
Розділ 35. Посли з Гардаріки	389
Розділ 36. Весільна подорож	404
Розділ 37. Загроза трону	413
Розділ 38. Щемлива зустріч	427
Розділ 39. Вінчання	437
Розділ 40. Погані новини	443
Епілог	451
Слова подяки	475

Літературно-художнє видання

МОСЕВИЧ Вероніка
Гардаріка. Таємниця забутого світу
Роман

Головний редактор *С. І. Мозгова*
Відповідальний за випуск *К. В. Озерова*
Редактор *М. О. Стережило*
Художній редактор *В. О. Трубчанінов*
Технічний редактор *В. Г. Євлахов*
Коректор *В. М. Васильченко*

Підписано до друку 02.10.2020.
Формат 84х108/32. Друк офсетний.
Гарнітура «Literaturna». Ум. друк. арк. 25,2.
Наклад 3000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61001, м. Харків, вул. Б. Хмельницького, буд. 24
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано у АТ «Харківська книжкова фабрика “Глобус”»
61052, м. Харків, вул. Різдвяна, 11.
Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011 р.
www.globus-book.com

- за телефонами довідкової служби (050) 113-93-93 (МТС); (093) 170-03-93 (life); (067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88
 - на сайті Клубу: www.bookclub.ua
 - у мережі фірмових магазинів див. адреси на сайті Клубу або за QR-кодом
- Надсилається безоплатний каталог**

**Для гуртових
клієнтів**

Харків

тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@ksd.ua

Запрошуємо до співпраці авторів

e-mail: publish@ksd.ua

Мосевич В.

M81 Гардаріка. Таємниця забутого світу : роман / Вероніка Мосевич. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2020. — 480 с.

ISBN 978-617-12-8187-5

Це була країна великих градів, столиця світанкового сонця — древня Гардаріка. Молодий князь Ярослав тут правив мудро та справедливо, вірячи в міць майбутнього своєї держави. І якнайліпше цьому мав сприяти майбутній політичний шлюб Ярослава із гордовитою скандинавською принцесою Інгігерд. Хто ж знав, що поступово політика обернеться на кохання? Цього не міг передбачити ніхто. Як і те, що принцеса вже була заручена. Тим часом Святополк, зведений брат Ярослава, готує кровопролитну змову. Чи об'єднає це колишніх ворогів, чи розірве пута дружби? Чи підточить це владу Ярослава і зробить його безпомічним, чи, навпаки, додасть йому снаги до боротьби і спонукає до великих звершень? На далеких скандинавських берегах шалений вітер змін, що дме з Аркони, віщує Інгігерд любов та війну. А ще — нашіптує таємну правду про Володимирового сина. Правду, що переверне світ Ярослава. Чи похитне вона древні склепіння могутнього світу Гардаріки?..

УДК 821.161.2